

Dudás Anikó

Bibliográfiai kérdések az MTMT-ben – a Bibliográfiai Szakbizottság munkája*

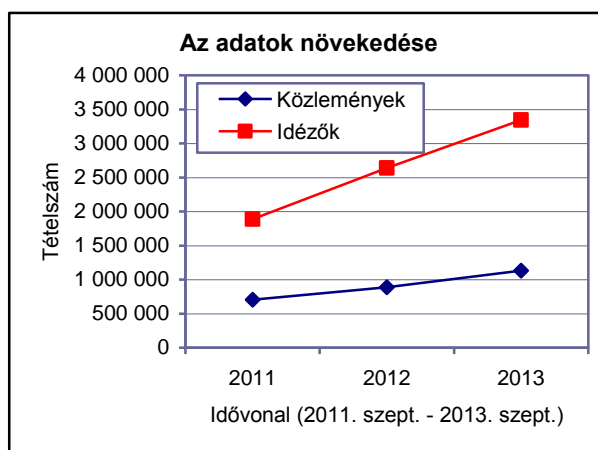
*A Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) feladata, hogy szakszerű, hiteles és egységesen értelmezhető adatokat szolgáltatson a tudományos munkával foglalkozó magyarországi szervezetek és kutatók publikációiról, valamint a rájuk kapott hivatkozásokról. Bibliográfiai adatokból építkezik, amelyekről a speciális feladatok szolgáltatásban számos elvi és gyakorlati kérdés vetődik fel. A felmerülő kérdések megtárgyalása, a közös álláspontok és a legjobb megoldásokra tett javaslatok kialakítása a Bibliográfiai Szakbizottság feladata. A napirendre tűzött összetettebb feladatok között szerepelt a dokumentumtípusok szerinti besorolások kialakítása, az idéző tételek és a hivatkozásszámlálás bibliográfiai egységének világos meghatározása, egyes összetettebb közlemények kezelése, a csoportos szerzőség fogalma és a sokszerzős művek/idézetek kezelése, mi fogadható el idézetként, a bibliográfiai hitelesítés eljárásrendje, valamint az újraközölt és a változatokban megjelenő publikációk összekapcsolása.**

A Bibliográfiai Szakbizottság az MTMT szervezetében

A 2009-ben megalapított, szolgáltatásait 2010 elején megkezdő Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) országos programként jött létre azzal a céllal, hogy egységes rendszerben váljon lehetővé a magyarországi kutatókhoz és kutatásokhoz kötődő tudományos és más szellemi alkotások regisztrálása, az adatokat egyetlen helyről lehessen több célra is felhasználni, a rendszer pedig váljon hiteles és nyilvános tájékoztató, tájékoztató és tudományértékelési forrássá.

Az MTMT konzorciumi formában működik, tagjai között ott vannak a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) kutatóintézetei, számos egyetem, főiskola, kórház, egyéb intézet és vállalat. Az írás időpontjában a társulásnak mintegy ötven tagja van.¹ Az országos lefedettség egyre több intézmény csatlakozásával fokozatosan teljesebbé válik.

Az intenzív feltöltés eredményeként 2013. szeptember elején az adatbázis több mint 36 000 szerző egy milliónál is több közleményének adatait tartalmazza, az idéző tételek száma pedig a három és fél millió felé tart (1. táblázat). A közlemény- és idéző tételek erőteljes gyarapodásának (1. ábra) természetszerű velejárója az adatbázis törzsadatokban regisztrált szerzők és az adminisztrátorok taborának szélesedése is, ez utóbbiak száma két év alatt (a 2011. szeptemberi adatokhoz viszonyítva) megháromszorozódott (2. táblázat).

1. ábra Az adatállomány növekedése (közlemény- és idéző tételek)

A bejegyzett közlemények (forrásrekordok) számának növekedése ebben az időszakban (a 2011. szeptemberi állapothoz viszonyítva) 61%, az idéző tételeké 77%. A feltöltés a 2011 szeptembere és 2012 szeptembere között eltelt időszakban valamivel lendületesebb volt, mint a következő egy évben, amikor egy kissé visszaesett az idézők bekezdésének üteme: a közlemények a 2011–2012-es szakaszban 26%, a következő évben 28%; az idézők pedig 40%, illetve 27%-os gyarapodást mutatnak a két egymást követő időzónában (2. ábra, a 2011. szeptemberi állapot mint viszonyítási alap 100%-kal van feltüntetve).

1. táblázat

A tételek száma a főbb dokumentumtípusok szerint, 2013. szeptember 10.

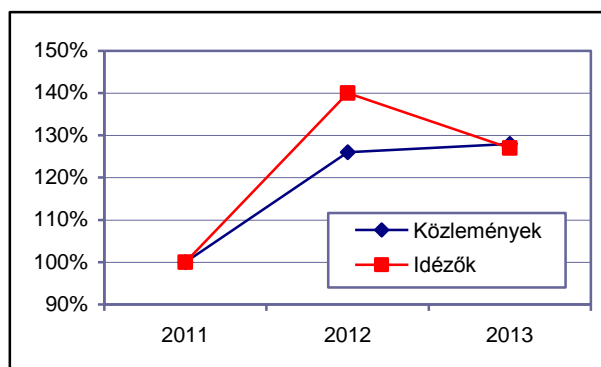
Közleménytételek száma		Idéző tételek száma	
Cikkek	518 794	Függő idézetek	576 977
Könyvek	152 116	Független idézetek	2 652 225
Fejezetek	213 656	Nem vizsgált idézetek	112 058
Szabadalmak	3 747		
Disszertációk	8 551		
Egyéb művek	93 606		
Közlemények összesen	1 132 585	Idézetek összesen	3 341 290

2. táblázat

A szerzők és adminisztrátorok száma*

	2011. szept.	2013. szept.
Szerzők	12 700	36 300
Adminisztrátorok	500	1 600

* Kerekített adatok

2. ábra A feltöltés intenzitása (2011. szept. – 2013. szept.)

Az MTMT ennek a hatalmas, folyamatosan növekvő adatmennyiségnek a kezelését teszi lehetővé bibliográfiai adatok segítségével. A felhasználás széles körű lehet: a szerzők egyéni munkásságának áttekintésétől a tudományszervezési és –reprezentálási igények kielégítéséig változatos lehetőségeket rejt magában. Az MTMT bibliográfiai és tudományometriai adatait átveszik az akkreditációs és pályázatadási rendszerek, sokrétűen felhasználhatókká válnak az értékelési eljárásoknál, mindezzel együtt megkerülhetetlen feladattá vált a teljességre törekvő számbavétel és a folyamatos karbantartás. A szerzők maguk is aktív részesei az országos adatbázis gyarapításának és gyarapodásának: saját kezűen és rendszeresen frissíthetik

személyi bibliográfiájukat, eközben közvetlenül is megtapasztalhatják a rendszerben való jelenlét sokféle előnyét. Az adatállomány fokozatosan lefedi az összes jelentős hazai intézményt, ezt a folyamatot serkenti a *Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) publikációs adatbázis szolgáltatások országos kiterjesztése* elnevezésű projektum is (TÁMOP-4.2.5.A-11/1-2012-0001).²

Az MTMT egyben összetett, sokszereplős szervezet is jelent, melyben jelentős feladatok hárulnak a *Bibliográfiai Szakbizottságra* (BSZ). Legfőbb döntéshozó és jóváhagyó szerve a *Felügyelő Testület* (FT), amely a hosszú távú stratégiai tervekkel és a működés felügyeletével foglalkozik. A *Program Tanács* (PT) a tagintézmények „parlamentje”,³ rajta múlnak az MTMT fő célkitűzései, a tartalom és rendszerfejlesztés irányvonalai, a működési feltételek összehangolása és a költségfelosztás. A szakmai feladatok megoldása a *Bibliográfiai és az Informatikai Szakbizottságra* hárul (BSZ; IT), 2012-től ezekhez társul a *Repozitórium-minősítő Bizottság* (RB). A tagintézményekkel való kapcsolattartást és az operatív teendőket a központi egység végzi, kezdetben ezt az *MTA Kutatásszervezési Intézete* keretében működő *Koordinációs Iroda*, 2012-től pedig az *MTA Könyvtára* (jelenleg *MTA Könyvtár- és Információs Központ*) különálló MTMT Osztálya vállalta.⁴

A BSZ elnöki teendőit 2012 végéig – rendkívül sűrű feladat-megoldási időszakban⁵ – *dr. Vasas Livia* (*Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár*, főigazgató) látta el, 2013-tól *dr. Keveházi Katalin* (*Szegedi Tudományegyetem, Klebelsberg Könyvtár*, főigazgató) vette át a munka irányítását. Az ülések állandó meghívottja *dr. Makara Gábor*, a FT elnöke (*MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet*, az MTA rendes tagja). A FT elnökénél futnak össze az

MTMT ügyeivel kapcsolatos szálak, a bizottságok rendszeres tájékoztatást kapnak az MTMT-fejlesztésekről, az egyes munkacsoportokban folyó munkáról, valamint az akadémiai testületekkel és más akkreditációs/minősítő szervezetekkel való egyeztetésekről. A BSZ tevékenységét rendszeresen kíséri és saját munkájával is hozzájárul *dr. Kilár Ferenc*, a PT elnöke (a Pécsi Tudományegyetem professzora, *Bioanalitikai Intézet*). A BSZ-nek a szomszédos bizottságok (IT és RB, elnök *Holl András*, MTA *Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézete*) eredményeit is figyelembe kell vennie, szükség esetén közös tanácskozásra is sor kerül, s természetesen folyamatos a kapcsolat az MTMT Osztállyal is (osztályvezető *Seres József*). A megoldandó problémától függően az érdemi munkában külső, felkért szakértők is közreműködnek.

A BSZ feladatai és munkája

Az MTMT, miközben széles körű könyvtári és tudományos információszolgáltatási infrastruktúrára támaszkodik, maga is bibliográfiai alapú szolgáltatást teremt, ezért fokozott figyelmet érdemelnek a rendszer kontextusához alkalmazkodó, specifikus funkciókkal felruházott bibliográfiai adatok, mint amilyenek a dokumentumtípusok vagy a szerzői szerepek tudományometriai szemléletű taxonómiája.

A BSZ feladatai kiterjednek a besorolási kategóriák folyamatos fejlesztésére, a terminológia karbantartására, a rendszerfejlesztésnél és az adatfeltöltésnél jelentkező kérdések vagy problémák megoldására, a tudományometriai célok teljesítésére, valamint az újabb igények követésére is. A bizottság bibliográfiai szempontból tesz javaslatokat az adatkezelés mikéntjéről, módjáról, a szükséges adatelemekről, egységes értelmezésükről. Elemzi és közelebbről is megvizsgálja a felmerülő problémákat, megfelelteti a különféle forrásokból származó, vagy eltérő jelentéssel használatos terminológiát. Az MTMT rendszertulajdonságait is szem előtt tartva, igyekszik kialakítani a célnak megfelelő szakszerű és legjobb megoldásokat.

Besorolások és terminológia

A BSZ jelenlegi formájában 2010 júliusában alakult meg, tevékenysége azonban nem minden előzmények nélküli. Az MTMT szerveződésének idején, 2009-ben egy ideiglenes könyvtáros bizottság foglalkozott a rendszerben alkalmazható besorolá-

sokkal,⁶ amely a dokumentumtípusok szabályozott szótárának kialakítását több besorolási állomány áttekintésével és összefésülésével kezdte meg. A kiindulásképp használt adatbázisok között volt a *Köztestületi Publikációs Adattár (KPA)*, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagjai számára kialakított, külön szoftveren futó adatbázis), az MTA kutatóintézeti nyilvántartásaiból összeálló *Tudományos Publikációs Adattár (KOKI-IPBL – MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet; SZBK – MTA Szegedi Biológiai Központ stb.)*,⁷ és a *Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem publikációs adatbázisa (BME-PA)*. Ezek többnyire saját szemléletű vagy szabadon megadható dokumentumtípus-besorolásokat használtak, a szótárak egyesítésekor meglehetősen színes deskriptor-állományt eredményezve. Ennek folytán természetesen volt a feladat: ésszerűsíteni, rendszerezni és áttekinthetővé tenni a kategóriákat; csökkenteni a vezérfeljezések számát, a hasonló műfajokat átfogóbb terminusokkal közös megnevezés alatt kezelni, összevonni a szinonimákat, a csupán szűkebb szakterületet ismerő vagy az adatfeltöltésben kevésbé jártas szerzők számára is kezelhető léptékűvé tenni az MTMT-be beépített típuslistát.

Az egységesítő, racionalizáló folyamatokkal párhuzamosan felülvizsgálatra is szükség mutatkozott olyan szempontból, hogy a kialakítandó közös rendszer legyen alkalmas valamennyi tudományág és akadémiai-művészeti/műszaki ágazat műveinek kezelésére. Az előadattárak ugyanis főként a természettudományos kutatási területek tevékenységének dokumentálására voltak kialakítva, s kevésbé képviselték a bölcsészeti- és társadalomtudományok igényeit – az MTMT besorolási szisztémájának ezzel szemben egyöntetűen alkalmasnak kellett válnia valamennyi tudományterületen honos dokumentum kezelésére, beleértve a fokozatszerzéshez, akkreditációkhoz kötött művészeti és műszaki alkotásokat is.

A 2009-ben szerveződő, a MyCite szoftverre épülő adatbázis rendszertulajdonságai részben meg is kötötték az MTMT-re átvihető besorolások szerkezetét: egy-egy rekordban csupán három deskriptor használható a dokumentum jellemzésére, ezek a „Jelleg”, és az egymással összefüggésben megadható „Főtípus” és „Altípus”, az utóbbi két kategóriával lehet megadni az egyes főbb dokumentumtípusok körében jelentkező műfajokat (3–5. ábra).

Besorolás:		Jelleg:	Tudományos
Szerző:	<= kattintson a címére		
Szerkesztő ?	<= kattintson a címére		
További szerzőségek>>			
Cím:			
Alcím:			
Kiadó:	<= kattintson a címére		
Kiadás helye:			

Tudományos

Nem besorolt jellegű

Ismeretterjesztő

Közérdekű

Oktatási

Műszaki

Művészeti

3. ábra A jellegek

Közlemények bevitele

- Társ szerzők által felvitt közlemények magamhoz rendelése
- Mycite áttöltés, ha van máshol készült file
- Import adatbázisokból
- Saját felvitelű közlemények magamhoz rendelése
- Kézi közleményfelvitel

Folyóiratcikk

Folyóiratcikk

Könyvrészlet

Könyv

Egyéb konferenciaközlemény

Egyéb konferenciakötet

Ótalmi formák

Disszertáció

Egyéb

4. ábra A dokumentumtípusok („Főtípusok”)

Besorolás:	
Szerző:	Szaccikk
További szerzőségel	Összefoglaló cikk
Cím:	Rövid közlemény
Alcím:	Esszé
Folyóirat:	Forráskiadás
Kötetszám:	Konferenciaközlemény
Megjelenés éve:	Ismeretés
További adatok>>	Hozzászólás, helyreigazítás
Intézmények	Sokszerzős vagy csoportos szerzőségű közlemény
A programról	Műkritika
	Recenzió/kritika
	Jelentés
	Absztrakt
	Personalia, alkalmi megemlékezés
	Publicisztika
	Bibliográfia, repertórium
	Nem besorolt

5. ábra A folyóirathoz rendelhető műfajok („Altípusok”)

A kezdeti KPA, KOKI-IPBL, SZBK, BME-PA, MTMT rendszerezésre váró listán mintegy 330 deskriptor szerepelt (6. ábra), az átdolgozás után kb. 90 kifejezés használható a közlemények típusának jelölésére. A számszerű csökkentést segítette az egyszerűsítés elvének alkalmazása és annak átgondolása is, hogy igazából mi tartozik az MTMT gyűjtőkörébe: elsősorban a teljes terjedelmű, rögzített, tudományos, hivatkozható, valamint a teljesítmények értékelésénél beszámítható és minősíthető, a sztenderd kiadványokban megjelenő formális közlemények (publikációk) képezik az adatbázis központi érdeklődési körét. Ez indokolta például azt, hogy a konferenciaszereplés vagy más rögzítetlen – nem megírt előadás, szeminárium és egyéb megnyilvánulás (belső jelentés, beszámoló, személyes weboldalra feltett cikk, szakvélemény stb.) deskriptorai elmaradjanak. A típuslistát karcsúsította a hasonló műfajok összevonása is, például az általános- és középiskolai tankönyvek, a szakképzésben használatosak, a nyelvkönyvek, feladat- és szöveggyűjtemények és az egyéb segédanyagok összevontan az „Oktatási anyag” kategóriába kerültek, amelyhez kötelezően az „Oktatási” jelleg párosul.

A publikációs tételek jellemzésére kialakított magyar és angol terminológia karbantartása folyamatos munka: a még nem lezárt kérdések tisztázásához többfordulós egyeztetés, sokoldalú elemzés vagy véleménygyűjtés szükséges. Időközben új igények és kérdések is felmerülhetnek, vagy kifi-

nomultabb meghatározások szülehetnek, amelyek beépülnek az alapidokumentumokba és a rendszerbe is átvezetésre kerülnek.

Az MTMT-ben a három jellemző feltüntetésére alkalmazható felosztások⁸:

(a) A jelleg szerinti felosztás

- Tudományos
- Oktatási
- Ismeretterjesztő
- Közérdekű
- Nem besorolt jelleg

Az alkotásokhoz társíthatóan:

- Műszaki
- Művészeti.⁹ (3. ábra)

(b) A főbb dokumentumtípusok szerinti besorolás („Főtípusok”)

A tudományos közlésben használatos legjellemzőbb kiadványfélék az MTMT alapidokumentumai közé helyezett besorolási táblázatban (Jelleg, típus, besorolás v3.1) a „Főtípus” alatt szerepelnek, míg az adatfelviteli úrlapon a dokumentumfajta választólistájában jelennek meg. A terminológiai megnevezéseket és meghatározásokat az alapidokumentum táblázata tartalmazza, az egyes elemek pedig ennek megfelelően alakulnak a programban és az adatbeviteli felületen.

KPA Jellegek	BME-PA Jellegek	KOKI-IPBL Jellegek	SZBK Jellegek
Egyéb	Egyéb	Egyéb	
Ismeretterjesztő	Ismeretterjesztő	Ismeretterjesztő	
		Kongresszusi kiadvány	
		Módszertani	
			Népszerűsítő
		Oktatási, szak-	
	Szakmapolitikai		
	Szépirodalmi		
			Tankönyv
	Társadalompolitikai		
Tudományos	Tudományos	Tudományos	Tudományos
		Tudományos impaktfaktoros	

6. ábra Az előadatbázisok összeolvasztásra váró szókészlete (részlet) Jellegek és besorolások (2009. május 22.)

A megnevezések az MTMT alapidokumentumban és a felhasználói felületen a cikk írásának időpontjában néhány esetben eltérnek; ennek több oka is lehet, amelyek az elmélet – gyakorlat (alkalmazás) kettőségére vezethetők vissza. A jóváhagyott elemek beültetése az informatikai lehetőségek és fejlesztések, a prioritások, az előkészítő és utómunkák függvénye, amelyeknek átfutási ideje van. Az egyes kisebb eltéréseket magyarázhatja az is, hogy az adatok kitöltésére szolgáló felület rövidebb, közérthetőbb megnevezéseket kíván meg (4. ábra), a terminológiát rögzítő táblázat viszont kifejtő és pontosító, s az átfogóbb – olykor csak körülírással megadható – nevezéseket teljes formájukban tartalmazza (3. táblázat). A deskriptorok jelenléteiről tájékoztat a „Segítség” menüpont és a buboréksúgó szövege is.

3. táblázat

Az adatbeviteli felület és a besorolási alapidokumentum kifejezéseinek megfeleltetése

Az adatbeviteli felület kifejezései	A besorolási alapidokumentum kifejezései (Jelleg, típus, besorolás v3.1)
Folyóiratcikk	Folyóiratban, periodikumban megjelent
Könyvrészlet	Könyvrészlet
Könyv	Könyv jellegű kiadvány
Egyéb konferenciaközlemény	Egyéb konferenciaközlemény
Egyéb konferenciakötet	Egyéb konferenciakötet
Oltalmi formák	Oltalmi formák
Disszertáció	Értekezés
Egyéb [az Alkotás ehhez kapcsolódó altípus, fejlesztés alatt]	Egyéb, nem besorolt
	Alkotás

A kialakított tipológia magában rejti azokat a nehézségeket is, amelyek a hagyományos dokumentumtípusok metamorfózisát eredményezve a papíralapú kultúra elektronikussá való átalakulásával járnak együtt. A típusválasztékban csak a hagyományos kiadványok nomenklatúrája szerepel, a fogalmakat ettől függetlenül az információhordozótól elvonatkoztatva kell érteni, s ernyőfogalomként, a szokásosnál szélesebb jelentésben használni. A „Könyv” etikett például a szokásosnál tágabb gyűjtőnév: min-

den bibliográfiai értelemben vett *könyv jellegű* kiadványra kiterjed – hordozóra, médiatípusra és tartalomra való tekintet nélkül. Ezt a menüpontot kell választani a kötetként (akár CD-n vagy e-kiadvány formájában) megjelenő, ISBN-nel ellátott konferenciakiadványok vagy a repozitóriumba feltöltött, önálló füzetnek minősülő műhelytanulmányok esetén is. Bibliometriai célok miatt különül el az „Egyéb konferenciakötet”, amely az MTMT meghatározása szerint „Konferencia anyagát tartalmazó, ISBN vagy DOI azonosító nélkül megjelentetett kötet,”¹⁰ illetve az ehhez társuló részdokumentum, az „Egyéb konferenciaközlemény”. Hogy az értékeléseknél más súllyal szerepelhessenek, az összesítő táblázatok ezeket a tételeket elkülönített sorokba rendezik.

(c) A műfaji besorolások („Altípusok”)

A besorolási táblázatban „Altípus” alatt szerepelnek a főbb dokumentumtípusokra jellemző műfajok szerinti bontások, a megfelelő címke az MTMT felületén a felviteli űrlap választólistájáról csatolható a bibliográfiai tételhez (5. ábra). Az egyes szakágazatokra jellemző terminológia és a tudományometriai szempontok itt is kifejezésre jutnak: a *monográfia*, a *szakkönyv* és a *tanulmánykötet* közös megnevezése például lehetne a „Szakkönyv”, csak hogy az egyes tudományterületeken a más-más szóhasználattal megállapodott, a tudományos tevékenység mérlegelésénél pedig más-más súllyal és minőséggel latba vetett műfajok megkülönböztetésére, elkülöníthető kezelésére hangsúlyozott igény mutatkozott, ezért ezek külön-külön kerültek be a szótárba.

Összetettebb közleménytípusok

Egy-egy speciálisabb vagy másokkal nagy átfedésben álló vegyes publikációs műfaj különálló vezérfelületkénti beiktatása azonban csak indokolt esetben bővítheti a listát. A BSZ ilyen szempontból részletesebben tárgyalta például az *esetanulmányt*. Ez felfogható sajátos kutatási módszerből eredő jellegzetességeket magán viselő szakpublikációnak, terjedelmi és szakmai tartalmától függően pedig minősülhet szakkönyvnek, szaktanulmánynak, folyóiratban publikált szakkikknek, rövid közleménynek vagy műhelytanulmánynak, ezért nem látszott indokoltnak, hogy az MTMT egyetlen műfaji címkére szorítkozó rendszerében önálló besorolást kapjon. Egy másik példa: az *impaktfaktor* (IF) figyelembevételének szempontjára

ból is összetettebb elemzést kívánt meg a szakfolyóiratok „Note”, „Correspondence” és „Letter” elnevezésű közleményeinek tisztázása és MTMT-ben való kezelése. A „Note” rendszerint tudományos eredményt taglaló rövid cikket takar, s rokona lehet a „Letter” vagy „Correspondence” is. Az utóbbiakat viszont több jelentés övezi: vonatkozhatnak eredeti kutatási eredményt közlő kiegészítésre, de jelölhetnek szerkesztőségi ajánlást, bevezetőt/összefoglalót, illetve szerkesztőséghez/szerzőtársakhoz írt levelet is. Az MTMT a cikk szakmai tartalmának figyelembe vételével oldja fel a terminológiai nehézséget, a következő meghatározással:

Rövid közlemény: „Eredeti, kis terjedelmű, egy-egy szűkebb részletet, problémát megragadó és taglaló tudományos közlemény, szakcikk, esettanulmány. Egyes folyóiratokban „Note” megjelöléssel szerepel. Ide tartozik a „Letter” megjelölésű cikk is – amely egy-egy szakcikk tudományos tartalmát kiegészítő, vagy azt cáfoló közlemény vagy kis terjedelmű szakcikk –, amennyiben megkaphatja a folyóirat IF-át. A szerkesztőséghez, illetve más szerzőkhöz írt „Letter” a Hozzászólás/Helyreigazításhoz sorolandó be (nem kap IF-t).”¹¹

A szerzői közreműködés tudományos kritériumai kerültek előtérbe a szakmai útmutatókat vagy irányelveket közlő „Guideline” típusú anyagokkal kapcsolatos állásfoglalásnál is. Ezek a közleményfélék a nemzetközi indexelő adatbázisokban változatos megjelöléssel szerepelnek (cikk, gyakorlati útmutató, ismertető – Article, Practice Guideline, Review). Minthogy nem egyéni vagy csoportos tudományos teljesítmény eredményének tekinthető kiadványok, hanem közös szakmai konszenzussal meghozott álláspontot tesznek közzé, a megfogalmazó sem tekinthető annak a kitüntetett szerzőnek, aki a saját kutatási eredményét írta meg, ezért az ilyen művek inkább a tudományos/szakmai dokumentációhoz állnak közelebb, az MTMT-ben így a legközelebb álló besorolás a „Jelentés”.

A BSZ tagjai által kidolgozott előterjesztések között számos körültekintő elemzés készült a szakmai publikációk körében megjelenő tisztázandó, ritkábban előforduló vagy bizonytalanságot okozó, műfajokról és dokumentumtípusokról. A megvitatás során, ha szükségesnek látszott, a definíciók kiegészültek vagy pontosítást nyertek. A részletek megvilágítása segítette eldönteni, hová illeszthető a besorolási táblázatba az adott típus, összevontan

vagy inkább markánsabban kitűnő jellegzetességként önállóan érdemesebb-e alkalmazni, a definíciók pedig segítenek a kifejezések egységesebb értelmezésében.

A szerzői szerepek kategóriái

A kiinduló adatbázisban csupán kétféle szerzőség jelölésére volt lehetőség a „Szerző” és a „Szerkesztő” minősítőkkal. A választólista bővítésénél a BSZ-nek többféle megfontolást kellett tennie: a szerzőség jelölésére használható szótár ne legyen túl hosszú; legyen közérthető; érvényesüljenek a szakterületeken jelentős tudományometriai szempontok; legyenek alkalmasak a bibliográfiai leírás ún. „szerzőségi közlés” adatelemének kiváltására. A „szerzőségi közlés” a teljes, szabványos bibliográfiai leírásokban alkalmazott eljárás, amely a dokumentumon közölt szöveget másolja át a bibliográfiai leírásba, hogy azután ennek alapján szerkessze meg a formalizált kereső- és rendezőelemeket, a tulajdonnév alapú besorolási vagy azonosító (egységesített – authority) adatokat. A dokumentációs feltárásoknál azonban rendszerint mellőzik ezt az adatelemet, s a számítógépes feldolgozás számára is előnyösebb a szerzői közreműködés normalizált jelölése. Az MTMT számára kialakított, minimumra szorított kifejezésekkel elsősorban a humán területek változatosabb szerzőségi, közreműködési státuszát lehet regisztrálni (forráskiadás, kritikai kiadás készítője, fordító stb.).

Másfajta probléma merült fel a szerzőségek nyilvántartásával kapcsolatosan a természettudományok azon ágazataiban, ahol több száz, sőt több ezer közreműködő kutató eredményét közli a cikk, illetve a résztvevő csoportok és azok tagjainak nevével jegyzik a publikációt. A *multicentrikus, csoportos vagy sokszerzős* cikkek és a hasonló idézők elkülöníthető módon való kezelésére kettős jelölés került bevezetésre a harmincnál több szerzős közleményre. Mivel ez a fajta publikáció jellemzően folyóiratcikként lát napvilágot, külön besorolással bővült a dokumentumtípus-lista („Sokszerzős vagy csoportos szerzőségű közlemény”), a szerzőségek közé pedig bekerült a „Kollaborációs résztvevő” (a kutatásban részt vevő, együttműködő csoport tagja) megjelölés.¹² A tételben valamennyi szerző nevesítve lesz, ám az MTMT-s szerzők elsőbbséget élveznek: hozzákapcsolódnak a személyi és intézményi törzsadatokhoz, a megjelenítésben pedig elsődlegesen az első szerző és az MTMT-s szerzők vesznek részt.

A bővítések eredményeként három fő szerzőségi típus látható a felviteli űrlapokon (mind a közleménynél, mind az idézőnél). A „További szerzőségek” taxonómiában szerepelnek az egyéb közreműködések jelölésére használható címkék a következő bontásban:

Szerző
 Szerkesztő
 További szerzőségek
 Fordító
 Forráskiadás készítője
 Kritikai kiadás készítője
 A bibliográfiát gondozta
 Az interjú adta
 Gyűjtötte
 Sajtó alá rendezte
 Válogatta
 Kollaborációs közreműködő.

Az idézetek

A kezdeti időszakban felvitt hivatkozásokból is látszott, hogy az *idézet* vagy *hivatkozás* értelmezése nem egységes valamennyi tudományágzatban. Sok bizonytalanság mutatkozott azzal kapcsolatban is, hogy mire szolgáljon a rendszerben egy-egy idéző rekord, valamint mi az, ami idézésnek számít és mi az, ami már nem, valamint hol van az az alsó határ, amit hivatkozásként rögzíteni érdemes az MTMT-ben.

A valódi értelemben vett hivatkozás (vagy közkeletű kifejezéssel: idézés) dokumentálja a felhasznált forrást, azt a művet, amelyre a közölt kutatás többek között épített, s amelynek eredményeit továbbfejlesztette, felhasználta a saját megállapításokhoz, az érveléshez, bizonyításhoz vagy cáfoláshoz. Az ezeken kívüli hivatkozások nem igazi „idézesek”, a leggyakoribb félreértések tisztázása érdekében a BSZ kitért néhány részlet megvilágítására.

Az egyik ilyen kérdés, hogy a szakterületi és más egyéb bibliográfiákban felsorolt mű idézésnek vehető-e? A bizottság egyöntetű állásfoglalása szerint a rendszeres vagy egyéb (például önálló kötetként kiadott) bibliográfiában, megjelenő tétel nem tekinthető a szaktudományra gyakorolt hatás megnyilvánulásának, illetve szakpublikációban történő idézésnek. A bibliográfiák célja ugyanis a forrás-és/vagy szakirodalom szisztematikus feltárása, számbavétele és a tájékoztatás, s az ilyen produktumok inkább a könyvtári, bibliográfiai, indexelő/referáló szakma hatáskörébe tartoznak. Ugyan-

akkor meg kell jegyeznünk, hogy egyes, főként humántudományos ágazatokban, az akadémiai követelményrendszerek teljes értékű hivatkozásnak ismerik el a szaktudományos művekben előforduló „ajánlott irodalomjegyzék” típusú, pusztán bibliográfiai említéseket.

Kérdésként jelentkezett az MTMT kapcsán, van-e lehetőség a szerzői életműméltatások nyilvántartására? Az MTMT a nagy nemzetközi indexelő szolgáltatások felépítéséhez hasonlóan csak a konkrét művekre – illetve a művek egy-egy fizikai megjelenési formájára vagy kiadására történő hivatkozások jegyzésére van kialakítva. Az életműméltatások sem vehetők a szokásos értelemben egy-egy konkrét műre, illetve annak megállapításaira történő hivatkozásnak, ugyanakkor teljes személyi bibliográfiában indokolt lehet a hasonló megnyilatkozások elhelyezése. A kutató eredményeire a konkrét mű megnevezése nélkül, általánosságban is utalhatnak – ezek rögzítése is még nyitott kérdés az MTMT-ben.

A többszörös hivatkozások kérdése

Az ismert nemzetközi hivatkozási indexelő szolgáltatások (Thomson Reuters/Web of Science, Elsevier/Scopus stb.) *mű–mű* közötti kapcsolatok rögzítésének technikáját alkalmazzák. Az MTMT is átveszi a *de facto* tudományometriai sztenderdek számító idézés-nyilvántartási és -számlálási módszert, amely annak kifejezésére alkalmas, hogy egy-egy közleményre hány (és mely) másik mű hivatkozik. Egyes szakterületeken azonban más hivatkozásszámlálási gyakorlat is kialakult: a matematikában nem tekintik külön idézetnek azt, ha egy szerző azonos vonatkozásban pusztán megismétli korábbi hivatkozását, és sajátos szemlélet az is, hogy „multiplicitás” nélkül számolják egyetlen hivatkozásnak azt, ha egy publikáció a szerző több művét is idézi.¹³ Egyes humán ágazatokban (művelődéstörténet, történelem, irodalomtudományok) viszont a szöveghelyenkénti tartalmi elemekre történő utalások rögzítése és számbavétele terjedt el, így a hivatkozások számlálásakor a részletesebb adatolású jegyzékből indulnak ki. A szöveghely szerinti, tartalmi referenciaalapú nyilvántartásnak viszont egyik nehézsége, hogy ugyanannak a műnek többszöri említése között ismételt utalások is akadhatnak (ugyanarra a megállapításra többször is hivatkozhatnak ugyanabban a publikációban), ezen túlmenően pedig a megállapításonkénti feltárás beható szakmai tartalmi elemzést kíván meg. Nehézséget jelent az is, hogy nincs egységes definíciónk arról, mit is tekintünk hivat-

kozásnak vagy idézésnek (filológiai értelemben a kettő nem ugyanaz), szét kell-e választani a kiadott forrásokra és a tudományos művekre történő hivatkozásokat, hogyan különböztethetők meg az érdemi hivatkozások, milyen minőségi szempontokat lehetne egységesen alkalmazni. A speciálisabb tartalmi elemzés és minősítés azonban már szűkebb szaktudományos feladatot jelent, túllép a bibliográfiai hatáskörön, s nem képezheti az általánosabb célú regisztratív bibliográfia feladatát.

A BSZ a szabványosnak tekinthető bibliometriai mértékegységet fogadta el, és a *művenkénti* (illetve publikációnkénti) hivatkozás-nyilvántartást támogatja. Emellett szót a konzisztens rendszer fenntartása, valamint az elterjedt nemzetközi, tudománymérésre is alkalmas indexelő sztenderdekkel való összehangoltság. Az MTMT-portálon közzétett nyilatkozat megfogalmazza: „Az MTMT-ben a *hivatkozási rekordokat egységesen az idéző művek (publikációk) leírására* kell használni. A hivatkozási adatállományban az alapegység a *hivatkozó mű* tétele (rekordja), ezért egy-egy hivatkozási tételben a hivatkozó mű bibliográfiai adatait kell megadni. Egy idéző mű tehát egyetlen egy hivatkozási tétellel kerülhet be az MTMT-be.”¹⁴ A szöveghelyeket a „Megjegyzés” mezőben, strukturálatlanul van csak mód felsorolni.

Az idéző rekordok kézi bevitelénél és szerkesztésénél 2013 februárjában vált kötelezővé a besorolás és jelleg beállítása. Az idéző és a forrásrekordok besorolásai azonos listából választhatók. Az idézőkre azonban ezek a beállítások nem kötelezőek visszamenőlegesen is, így a régebbi adatokat is magukban foglaló jegyzékek és összesítő táblázatok esetenként összemossódó hivatkozásféleképet reprezentálnak.

A hitelesítés kérdései

Minthogy az MTMT egyik fő feladata a tudományos publikációs termék és a hivatkozások *hiteles* nyilvántartása és bemutatása, ebből eredően külön gondot kell fordítani a validálásra. Ez a feladatkör már kifejezetten adminisztrátori jogosultságokhoz kötődik. A hitelesítési fázisok fokozatainak kezelése egyre magasabb szintű adminisztrátori hatáskört feltételeznek.

A hitelesítéssel foglalkozó munkaanyag rögzítette a fogalmakat, javaslatokat tett a kezelőfelület egyértelműbbé tételére, a forrásadatok követhetőségére és magára a munkafolyamat leírására és

rögzítésére is, amely, ha betartják, garantálja az adatok hitelességét. Az adatok helyességét, valószínűségét való megfelelést több kontrollálási pont biztosítja mind a forrásrekord, mind az idéző rekord esetén. A tételek ellenőrzöttségi állapota és kontrolljuk fokozatainak egymásra épülő feltételrendszere a következő:

- **Szerzői felelősségű tétel:** a tétel szerkesztését a szerző befejezte és jóváhagyta, a rekord ezzel nyilvánossá válik a külső felületen.
- **Admin láttamozás:** az adatkezelők jogkörében ez a tétel formai ellenőrzését jelenti a helyes bibliográfiai reprezentálás és az adatkapcsolatok (például a szerzői névváltozat helyes összekapcsolása a törzsadatokkal), valamint a besorolások szempontjából.
- **Érvényesítés:** elismert, minőségi külső referenciaforrások alapján az ellenőrzés a metaadatok megegyezésére terjed ki. A források tételazonosítói esetén a megfelelés külön is érvényesíthető.
- **Hitelesítés:** az adatok érvényességéről, a műnek megfelelő leírásról az eredeti mű példánya, különlenyomata vagy digitális másolata alapján kell meggyőződni. Az idéző rekordoknál a kontroll kiterjed a forrásrekord és az idéző rekord idézési kapcsolatának tényleges meglétére.

A validálás csak autopszia alapján történhet az eredeti példány kézbevitelével vagy e-másolat (változat) megtekintésével. A forrásként megadható e-példány linkelése (URL, DOI), a tartalomhozzáférési jogosultságoktól függően az adminisztrátoroknak is több-kevesebb segítséget nyújthat a dokumentum közvetlen felkutatásához. Az érvényesítés műveletei minőségi külső forrásbázisok segítségével is történhet, ehhez viszont további feladatot jelent a megfelelő adatbázisok körének meghatározása, és hasonlóképpen, a teljes szövegek hiteles forrásainak körvonalazása, a minősített repozitóriumok kijelölése. A repozitóriumok informatikai minősítési feltételeinek meghatározására külön szakbizottság jött létre, ez a már említett Repozitórium-minősítő Bizottság. Az idézők validálása ugyanolyan folyamat, mint a forrásrekordoké, az ellenőrzés viszont csak válogatva vagy szűrőpróbaszerűen történik.¹⁵

A változatok kezelése – kapcsolt dokumentumok

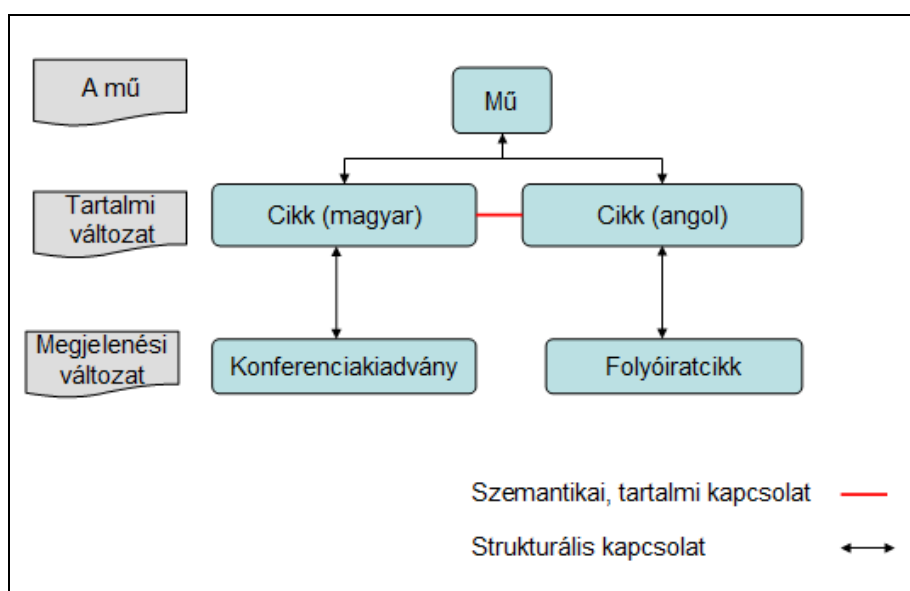
Bizonytalanság tapasztalható a másodközlések, a nyelvi és a kisebb módosításokkal újraközölt változatok kezelésével kapcsolatban. Figyelembe vehető-e a másodközlés tudományos közleményként –

önmagában ez a kérdés is dilemmára adhat okot, különösen, ha egy definícióban az szerepel, hogy a tudományos publikáció „eredeti elméleti vagy empirikus kutatási eredményről számol be”,¹⁶ azaz új, addig még nem ismert felfedezést közöl. Márpedig, ha egyszer már leközltek valahol az új eredményt, másodsorra az már nem új – szólhat az egyik ellenérv. A fejletlen rendszertulajdonságok is alakítják a gyakorlatot: a természettudományos ágazatok adatkezelői ugyanannak a műnek csak egyetlen változatát – rendszerint a nagyobb presztízsű publikációs fórumon megjelenőt, az IF-es cikket – sorolják be műfajukkal is a tudományos közlemények közé, míg a másodközlés, a más hordozón vagy a kisebb tekintélyű folyóiratban/kötetben/konferenciakiadványban megjelenő változat kötelezően „Nem besorolt” lesz – így a rendszer ugyanazt a művet nem számlálja be kétszer a figyelembe vehető tudományos művek közé. A másodközlésnek jogi akadályai is lehetnek, a kiadók sok esetben nem engedélyeznek más helyen más edíciót – mindamelllett világszerte aktuális téma a nyílt hozzáférésű publikálás és az elektronikus másodközzétételek ügye.

A humán területeken kevésbé van jelentősége a sablonos számszerűségnek, a nyelvi sokszínűség sok ágazatban érték. Az olvasóközönség differenciáltabb, ezért a többnyelvű vagy a módosított kontextusú megjelenés egyben nagyobb esélyt ad a tudományos eredmények disszeminációjára. Ugyanakkor, ugyanazon mű fordítása általában csak egyszer számítható be a tudományometriai összesítésekbe.

A nyelvi és egyéb variánsokban megjelent mű kiadástörténetének regisztrálása bejáródott bibliográfiai gyakorlat, kezelésükre a tudományos adatbázisokban is meg kell találni a megfelelő megoldást. A kifinomultabb adatkapcsolatok alkalmazásainak megtervezését segítheti a nemzetközi könyvtári szervezet által kidolgozott *FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records)* metaadat-modell.¹⁷ A bibliográfiai rekordok funkcionális követelményeivel foglalkozó adatmodell a művek különféle tartalmi és fizikai-megjelenési változatainak absztrakt konstrukcióját vázolja, a koncepciót a konkrét digitális rendszereken alkalmazva lehetővé válhat a művek nyelvi, média, formátum vagy egyéb verzióinak összekapcsolása és áttekinthető megjelenítése (7. ábra). A mű többféle nyelvi vagy közzétételi változata, az idézőkkel együtt a mű szintjén összesítve is megjeleníthető. Az MTMT számára is fontos és megoldandó kérdést jelent az összefüggő rekordok összekapcsolása és az eltérő megjelenési formák kezelhetősége, a tételek egyedi és aggregált nézetű bemutatása. Az ehhez szükséges metaadatok többsége rendelkezésre áll a rendszerben, a fejlesztés csupán két-három mező (címváltozatok, verzió jele) bevezetésével és kisebb strukturális alakítással már megvalósítható.

A BSZ áttekintette és megvitatta az adatmodell MTMT céljaira való alkalmazásának elméleti lehetőségeit, s javasolta a verziók kezelésének és jelölésének gyakorlati kialakítását.

7. ábra Kapcsolt dokumentumok: a változatok kezelésének kiinduló koncepciója az FRBR alapján

Egyéb állásfoglalások, döntések

Az elmúlt időszakban született egyéb kérdésekről hozott állásfoglalásokat, döntéseket, az MTMT rendszere számára javasolt megoldásokat csak felsorolásszerűen foglalom össze:

- A konferenciamegnyilvánulások – a rögzítetlen előadások, preprintek, összefoglalók, cikkek, tanulmányok – az efemer, nem teljes művektől (absztrakt, poszter) a tanulmánykötetekig széles skálán mozognak. Egyes területeken fontos a konferenciaközlemények egy tömbben való megjelenítése, másokon kevésbé jelentős az, hogy egy tanulmány közleménnyé formálódásának folyamatában történetesen egy rendezvénynek is volt több-kevesebb szerepe. A kezdeti, kusza besorolások nagyobb átrendezésen estek át, lényegesen egyszerűsödött a kategorizálás, áttekinthetőbb és világosabban definiált típusok különültek el. Az új meghatározások már életbe léptek, ennek következtében a visszamenőleges átrendezés során a DOI vagy ISBN azonosítóval ellátott kiadványban megjelent konferenciaközlemény a „Könyvrészlet”-hez került, az „Egyéb” típusba pedig mindaz, amihez nem rendelhető hasonló azonosító.
- A BSZ külön csoportja foglalkozott az MTMT-ben az alkotások dokumentálására kialakítandó besorolásokkal és adatelemeikkel. A kialakított koncepció szerint az alkotások kétféle jelleggel jellemezhetők (*műszaki, művészeti*). A művészeti ágban a főbb kategóriák a *tárgy, kép, tér, zene, irodalom*, és az *előadó-művészet*.
- Az elektronikus dokumentumok kezelésének problémái is napirendre kerültek, a helyhez kötött offline (CD, DVD) és az online – távoli hozzáférés szempontjából. Bizonytalan státuszúak a portálokon közzétett anyagok, ugyanakkor új műfajok megjelenésére is számítani lehet, amelyek kezelését meg kell oldani. A BSZ állásfoglalása szerint, aminek nem biztosított a hosszú távú megőrzése és permanens elérése, annak rögzítése nem javasolt az MTMT tételei között. A megőrzés feltételeinek meglétéről akkor lehet szó, ha az elektronikus dokumentumot elhelyezték repozitóriumban vagy más erre kijelölt archívumban, elérhető a kiadói és egyéb tartalomszolgáltatásokon keresztül, vagy a könyvtárak gondoskodnak a tárolásról és biztosítják a hozzáférést. A téma tárgyalása várhatóan tovább folytatódik a változatok és a repozitóriumi anyag kezelésének kérdésköréhez kapcsolódva.
- Döntés született arról, hogy a lexikoncikkeket rugalmasan, szakmai súlyukat mérlegelve lehet-

sen felvinni. Az aprózódást elkerülendő a rövid, kevésbé egyedi szócikkek egyszerűsített módon, összevontan kerülhetnek feldolgozásra. Ha belátható a cikkek mennyisége, ezeket a „Cím” mezőben lehet felsorolni. Ha viszonylag sok cikk készült, akkor ún. koholt címmel (pl. „Atomfizika témájú szócikkek, 12.”) jelölhetők csoportosan, a „Megjegyzés” mezőben pedig utalás történhet a szerző munkájára az adott lexikonban (pl. „A témára vonatkozó összes szócikk a szerző munkája.”) Ugyanakkor a szakmailag jelentősebb kézikönyv önálló összefoglaló tanulmánya vagy fejezete, esetenként új megállapításokat is magába foglaló cikke tanulmány besorolást kaphat.

- Sajátos problémát képez a nem latin betűs művek bejegyzése az MTMT-be: a könyvtári gyakorlatban a következetes, reverzibilitásra törekvő, betű szerinti transliterációs elv érvényesül, szoros szabályzatokkal, szabványokkal, átírási táblázatokkal, amelyek – országtól és felhasználói körtől függően is mások lehetnek. A BSZ állásfoglalása szerint, az MTMT valamennyi feltöltőjétől (szerzők, kutatók, intézményi adminisztrátorok) nem követelhető meg ezeknek a szabványoknak az ismerete. A külső adatbázisokból betöltött tételek írásmódja rendkívül változatos: a diverzitást rendszerint az angol címfordítással hidalják át, a folyóiratcímek esetében gyakori a latin betűs idegen nyelvű változat, de előfordul transliteráció is. Az MTMT elsődleges célja inkább a tudományometriai nyilvántartás, kutatói életművekre és intézményi teljesítményekre történik keresés, az egységes, speciális tudást igénylő, időigényes kézi transliterációnak kevésbé van jelentősége. Az írásmódok közötti karakterváltás a mai technológiai környezetben automatizáltan is megtörténhet, egyes mezőkben, például a folyóiratok címének törzsadatában, mégis szükség van egységes átírásra. A javaslatok megemlégették, hogy célszerű volna külön adatmezőt biztosítani az eredeti valamint a szabványosan átírt változat megadására.

Összefoglalás

A BSZ az elmúlt három év alatt tartalmas és sokoldalú munkát végzett. A bizottság tagjai egyéni és szakmai elkötelezettséggel vállalták a kérdések elemzését, elővezetését és tárgyalását, olykor jelentős időt és figyelmet áldozva az összetett kérdések megoldására.

Körvonalazódtak a tudományometriai rendszerezés szempontjából legfontosabb besorolási kategóriák,

megtörtént a közlemények típusát jelölő kifejezések szótárának átdolgozása, jelentősen előrehaladt az összehangolás a szakterületek igényeivel. Sor került az összetettebb publikációtípusok áttekinthetőbb rendezésére és konszenzus született a hivatkozási adatok egységesebb kezeléséről.

Az eredmények fokozatosan alkalmazást nyernek és érezhetővé válnak a rendszer működésében. A besorolási listák karbantartása folyamatos, figyelembe kell venni az újabb igényeket és megválaszolni az újabb kérdéseket. A munka legösszetettebb része talán az egyes szakágazatok követelményeinek összevetése, egyeztetése – vagy éppenséggel megkülönböztetése – és átvezetése az MTMT-be oly módon, hogy a rendszer is kifejezze és kezelni tudja ezeket az elvárásokat. Elvi kérdésekben a bizottság a szakmai állásfoglalások kialakításának a fóruma, s az eredmények olykor a tudományos közösségek különböző szemléletének összehangolására is kihatással vannak. Ugyanakkor a bibliográfiai adatok kezelésénél figyelembe kell venni az egyes tudományterületeken már kialakult értékmérőket és kritériumokat.

A szakbizottság 2013-ban huszonnyolc intézmény küldöttjével és az elnök személyével képviseli a bibliográfiai szakmát az MTMT-nél.¹⁸ A bizottság továbbra is kiveszi a részét a fejlesztésekben és a rendeltetésnek megfelelő bibliográfiai kérdések megoldásában.

Irodalom

(Az internetes dokumentumok elérhetőségének legutóbbi ellenőrzési dátuma: 2013. szept. 22.)

ANDERSSON, Stefan – LEIF, Eriksson – KINGER, Maria – LAKOMAA, Eeva: SVEP, WP1 : recommendations : national format for publication databases (local registers of academic publications). English version 1.2. December 2005.

Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report. IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records. Amended, corrected, 2009.

<http://www.ifla.org/en/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records>

MAKARA B. Gábor – SERES József: A Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) és az MTMT2. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 60. évf., 4. sz. (2013), p. 191–195.

Typology of documents/works for bibliography management in COBISS. 10 June 2008. A hálózatról jelenleg elérhető kurrens változat: 11 November 2011.

http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_eng.pdf

Jegyzetek

* A cikk az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma, a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtár és a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége szervezésében, Budapesten megtartott IX. *Informatio Scientifica – Informatio Medicata* konferencián elhangzott előadás szerkesztett, frissített, kibővített változata.

¹ A tagintézményi és állományadatokat az MTMT központi irodája bocsátotta rendelkezésemre.

² A folyamatban lévő fejlesztési projektumról I. MAKARA – SERES.

³ Uo., p. 193.

⁴ Forrás: a BSZ munkaanyagai; az MTMT weboldala, <https://www.mtmt.hu/content/magyar-tudomanyos-muvek-tara>

⁵ Az ülések száma az aktuálisan megoldandó feladatok számával, összetettségével és sürgősségével arányos: 2009-ben három hónap alatt (június–augusztus) 8 találkozó és intenzív e-levelezésen keresztüli egyeztetés, 2010-ben 2, 2011-ben 3, 2012-ben 5, 2013. augusztus végéig 1 BSZ értekezlet volt.

⁶ Az MTMT ideiglenes könyvtáros bizottságának 2009 nyarán közreműködő tagjai: Balázs András (MTA Kutatásszervezési Intézet), Bánhegyi Zsolt (MTA Könyvtár), dr. Dudás Anikó (Pázmány Péter Katolikus Egyetem), Kmety Andrea (MTA Izotópkutató Intézet, Könyvtár), Lévai Klára (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Könyvtár), Nagy Zsuzsanna (Budapesti Corvinus Egyetem, Könyvtár), Wolf György (MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet, Könyvtár). Moderátor: dr. Kollár István (BME, villamosmérnök, egyetemi tanár). A kialakított besorolási táblázat a kiinduló adatbázisokban található kifejezések, a felmerült igények, a WoS tipológiája és egyes könyvtári anyagok felhasználásával készült. Felhasznált, jelentősebb külföldi besorolási jegyzékek (Svédország, Szlovénia): ANDERSSON [et al.]: SVEP és Typology of documents/works for bibliography management in COBISS.

⁷ MTA honlap, Tudományos Publikációs Adattár <http://mta.hu/cikkek/tudomanyos-publikacios-adattar-126114>

- ⁸ Az írás időpontjában érvényes változat: Jelleg, típus, besorolás v3.1 (2013.02.27., módosítás: 2013.04.15.), MTMT honlap, https://www.mtmt.hu/system/files/tipus_jelleg_beorolas_v3.1.pdf
- ⁹ Az alkotásokat befogadó felület programozása a cikk írásának idején folyamatban van.
- ¹⁰ elleg, típus, besorolás v3.1 https://www.mtmt.hu/system/files/tipus_jelleg_beorolas_v3.1.pdf
- ¹¹ Uo. L. még hozzá: Ajánlás az MTMT számára a tudományos folyóiratokban sajátos megjelenésű rovatokban megjelenő közlemények osztályozásához és kezeléséhez, MTMT honlap, https://www.mtmt.hu/system/files/ajanlas_mtmt_szamara_2012oktober-nyilvanos-v2_0.pdf
- ¹² Jelleg, típus, besorolás, v3.1 https://www.mtmt.hu/system/files/tipus_jelleg_beorolas_v3.1.pdf
- ¹³ Vö. MTA III. Matematikai Tudományok Osztálya. Doktori ügyek. A doktori habitusvizsgálat tudománymérési követelményei. MTA honlap, http://mta.hu/iii_osztaly_cikkei/doktori-ugyek-12140103_Habitusvizsgalat_tudomanymeres menüpont.
- ¹⁴ Állásfoglalás a többszörös idézés kezeléséről (2012.03.29.). MTMT honlap, https://www.mtmt.hu/system/files/allasfoglalas_tobbszoros_idezes_kezeleserol_0.pdf
- ¹⁵ Rekordok állapota, érvényesítés, hitelesítés (2013.06.06.). MTMT honlap, https://www.mtmt.hu/system/files/rekordok_allapota_ervenyesites_hitelesites_0.pdf
- ¹⁶ Jelleg, típus, besorolás, v3.1 https://www.mtmt.hu/system/files/tipus_jelleg_beorolas_v3.1.pdf. A kurziválás tőlem (DA).

¹⁷ Functional Requirements for Bibliographic Records

¹⁸ A BSZ munkájában részt vevő intézmények és képviselőik 2013-ban: MTMT (Seres József), Apor Vilmos Katolikus Főiskola (Endrész Katalin), Budapesti Corvinus Egyetem (Nagy Zsuzsanna), Budapesti Gazdasági Főiskola- Pénzügyi és Számviteli Kar (Korom Szilvia Anett), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (Schnitzler Klára), Debreceni Egyetem (Rácz Ildikó), Dunaújvárosi Főiskola (Garbaczné Rapcsák Rita), Eötvös József Főiskola (Majorné Bodor Ilona), Eötvös Loránd Tudományegyetem (Szabó Panna), Kaposvári Egyetem (Buzási Éva), Károly Róbert Főiskola (Göröcsné Orsó Ágnes), Kecskeméti Főiskola (Tóth-Deák Szilvia), Magyar Tudományos Akadémia és Kutatóintézetei (Vasvári Lilian, Wolf György), Miskolci Egyetem (Tóth Henrietta), Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (Lévai Klára), Nemzeti Közszolgálati Egyetem (dr. Horváthné Tóth Zsuzsanna), Nyíregyházi Főiskola (dr. Bordé Katalin), Nyugat-magyarországi Egyetem (Tompa Mónika), Pannon Egyetem (Zsiborács Judit), Pázmány Péter Katolikus Egyetem (dr. Dudás Anikó) Pécsi Tudományegyetem (Bertáné Németh Ágnes), Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola (Török Beáta), Semmelweis Egyetem (Hegedűs Anikó), Széchenyi István Egyetem (Lencséné Bogár Anikó), Szegedi Tudományegyetem (dr. Keveházi Katalin), Szent Átanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola (Gánicz Endre), Szent István Egyetem Gödöllő (Orbán Éva). Elnök: dr. Keveházi Katalin.

Beérkezett: 2013. IX. 22-én.

